

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.09.2017, sp. zn. 5 Tdo 645/2017, ECLI:CZ:NS:2017:5.TDO.645.2017.1

Číslo: 26/2018

Právní věta: V případě pokračování v trestném činu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 tr. zákoníku je třeba, aby pachatel při každém z dílčích útoků způsobil alespoň částečně škodu úmyslně, byť třeba nedosahující výše škody nikoli malé, avšak musí být současně od prvního útoku veden jednotným záměrem směřujícím k úmyslnému způsobení škody nikoli malé všemi dílčími útoky v jejich souhrnu (§ 116 tr. zákoníku).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.09.2017

Spisová značka: 5 Tdo 645/2017

Číslo rozhodnutí: 26

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Pokračování v trestném činu, Porušení povinnosti při správě cizího majetku, Úmysl

Předpisy: § 116 tr. zákoníku
§ 15 tr. zákoníku
§ 220 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněného Ing. M. B. částečně zrušil rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. 7 To 145/2013, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Litoměřicích pod sp. zn. 24 T 102/2011, a to jen v těch výrocích, jimiž bylo podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodnuto o vině obviněného M. B., jakož i o trestu a o náhradě škody. Současně zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušenou část rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Okresnímu soudu v Litoměřicích přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obviněný M. B. byl rozsudkem Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 7. 11. 2012, sp. zn. 24 T 102/2011, uznán vinným pokusem trestného činu porušování povinností při správě cizího majetku podle § 8 odst. 1 a § 255 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „tr. zákon“). Za to mu byl podle § 255 odst. 3 tr. zákona uložen trest odnětí svobody v trvání tří roků, jehož výkon byl podle § 60a odst. 1, 2 tr. zákona

podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti let za současně vysloveného dohledu nad obviněným. Podle § 53 odst. 1, odst. 2 písm. a) a § 54 odst. 3 tr. zákona mu byl uložen i peněžitý trest ve výši 800 000 Kč a stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání jednoho roku pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán. Podle § 49 odst. 1 tr. zákona byl obviněnému také uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce správce konkursní podstaty a insolvenčního správce v trvání pěti let. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byl poškozený podnik Služby pro zemědělství S., státní podnik v likvidaci, se sídlem K., S. (dále jen „Služby pro zemědělství S.“), odkázán se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Proti uvedenému rozsudku podali odvolání obviněný M. B., státní zástupce v neprospěch obviněného a poškozené Služby pro zemědělství S. Krajský soud v Ústí nad Labem o nich rozhodl ve veřejném zasedání konaném dne 16. 12. 2014 rozsudkem pod sp. zn. 7 To 145/2013 tak, že podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. napadený rozsudek k odvolání obviněného a státního zástupce zrušil v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného uznal vinným zločinem porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoníku“). Za tento trestný čin mu byl podle § 220 odst. 3 tr. zákoníku uložen trest odnětí svobody v trvání tří roků, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti let. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku byl obviněnému uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce správce konkursní podstaty a insolvenčního správce v trvání pěti let. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byly poškozené Služby pro zemědělství S. odkázány se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Odvolání poškozených Služeb pro zemědělství S. bylo podle § 256 tr. ř. zamítnuto. Podle § 259 odst. 1 tr. ř. byla věc vrácena soudu prvního stupně v rozsahu zrušení ohledně smluv uvedených v bodech 1., 2., 6., 7., 8., 9., 10., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 22., 23., 24., 25., 26., 28., 29., 30., 31., 32., 36., 37., 39., 43. a 44.

3. Uvedené trestné činnosti se podle rozsudku odvolacího soudu obviněný (zjednodušeně uvedeno) dopustil tím, že jako konkursní správce úpadce Služby pro zemědělství S., ustanovený Krajským soudem v Ústí nad Labem dne 20. 10. 2000, v konkursním řízení vedeném pod sp. zn. 18 K 124/99, v době od 12. 12. 2007 do 24. 11. 2008 na základě kupních smluv specifikovaných v rozsudku pod body 1. až 13. výrokové části prodal nemovitosti zapsané do konkursní podstaty (nyní majetkové podstaty) na základě usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem (ze dne 15. 11. 2007, 12. 12. 2007, 31. 3. 2008 a 3. 11. 2008), kterými tento soud souhlasil s prodejem nemovitostí mimo dražbu. Obviněný přitom úmyslně porušil svou zákonnou povinnost podle § 27 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „zákon o konkursu a vyrovnání“ nebo jen „ZKV“), neboť nerespektoval soudem uloženou podmínku prodeje „zpeněžení za tržní cenu určenou nejvyšší nabídkou zájemců“. Samotné prodeje nemovitostí totiž veřejně neprezentoval a pozemky navíc úmyslně prodal za nevýhodných finančních podmínek pro úpadce, čímž porušil svou zákonnou povinnost podle § 8 odst. 2 ZKV, podle níž měl postupovat při výkonu funkce správce konkursní podstaty s odbornou péčí. Uvedeného jednání se dopustil v rámci výkonu funkce správce konkursní podstaty úpadce, na kterého podle § 14 odst. 1 písm. a) a § 14a odst. 1 ZKV přechází prohlášením konkursu oprávnění nakládat s majetkem spadajícím do konkursní podstaty a jehož úlohou je péče o zabezpečování zájmů úpadce. Tímto jednáním podle rozsudku odvolacího soudu způsobil škodu na majetku zahrnutém do konkursní podstaty ve výši 44 612 316 Kč.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti tomuto rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem podal obviněný M. B. prostřednictvím svého obhájce dovolání, které opřel o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

5. V úvodu obviněný zrekapituloval dosavadní průběh řízení a namítl porušení zásady subsidiarity trestní represe a z ní vyplývajícího pravidla ultima ratio. Podle přesvědčení obviněného měla být jeho věc řešena prostředky civilního práva, nikoliv trestního. Konkrétně poukázal na zákon o konkursu a vyrovnání, který upravuje nejen postup, ale i důsledky neplnění povinností správcem konkursní podstaty při prodeji majetku patřícího do konkursní podstaty úpadce. Upozornil na to, že pokud konkursní správce neplatně zpeněží úpadcovu věc náležející do konkursní podstaty prodejem mimo dražbu, nevznikne škoda spočívající v rozdílu mezi kupní a obvyklou cenou, neboť majetek úpadce se pro absolutní neplatnost kupní smlouvy nezmenšil. Na podporu svých tvrzení zmínil rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2004, sp. zn. [29 Odo 31/2004](#), a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. [29 Cdo 3933/2010](#), uveřejněný pod č. 96/2013 Sb. rozh. obč.

6. Obviněný dále vytkl soudům nižších stupňů nesprávné právní posouzení skutku, který nenaplnuje znaky skutkové podstaty trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 tr. zákoníku, a to především proto, že pachatelem tohoto trestného činu může být pouze speciální subjekt, tedy ten, kdo porušil podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat majetek. Obviněný vycházel z toho, že nebyl speciálním subjektem, protože ohledně nemovitostí mu nebyla uložena povinnost spravovat a opatrovat majetek, pokud reálně nenáležely do konkursní podstaty úpadce a byly do ní zařazeny nesprávně (což byl též podle odvolacího soudu důvod absolutní neplatnosti kupních smluv uzavřených obviněným jako správcem konkursní podstaty). Pokud totiž neměl obviněný žádná dispoziční práva k uvedeným nemovitostem, nemohl ani porušit žádnou povinnost k nim se vztahující.

7. Podle obviněného nebyla naplněna ani objektivní stránka skutkové podstaty daného trestného činu, neboť se nedopustil žádného protiprávního jednání. Předmětný nemovitý majetek totiž prodal v souladu s pokyny konkursního soudu jednak nejvyšší nabídce, jednak za ceny, za které se zemědělské pozemky obdobného charakteru v dané lokalitě běžně prodávaly a které odpovídaly tržní ceně stanovené odborným posudkem soudního znalce Ing. J. R. Obviněný zpochybnil závěry znaleckého posudku znaleckého ústavu I R A, spol. s r. o., zejména z toho důvodu, že tržní cenou nemovitosti není její faktická hodnota, ale částka, za kterou jsou zájemci ochotni nemovitost koupit. O nemovitosti totiž neprojevil zájem nikdo jiný než ty osoby, které je skutečně zakoupily. Obviněný také vedle absence protiprávního jednání zpochybnil způsobení následku a příčinnou souvislost mezi protiprávním jednáním a následkem v podobě vzniku škody, neboť pozemky byly prodány za odpovídající cenu. Nikdo navíc nenabídl cenu vyšší, naopak obdobné zemědělské pozemky se prodávají státními orgány za ceny i výrazně nižší. Odmítl, že by se při prodeji nechal někým ovlivňovat či jinak motivovat.

8. Obviněný v další části svého dovolání namítl, že nebyla naplněna ani subjektivní stránka skutkové podstaty uvedeného trestného činu, tedy zavinění v úmyslné formě. V rámci realizace prodeje majetku úpadce vycházel ze znaleckých posudků vypracovaných Ing. J. R. a jím stanovenou cenu používal při posuzování adekvátnosti nabídek. Nelze mu proto klást k tíži, že se spoléhal na jím opatřené znalecké posudky, jejichž závěr týkající se ceny považoval za odhady osoby znalé této problematiky. Svou obhajobu podpořil analogickým odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. [5 Tdo 848/2010](#), podle něhož nelze zpravidla dovodit úmyslné zavinění u těch laických osob, které se spolehnou na právní rady advokáta jako osoby práva znalé, aniž by zde byly nějaké konkrétní okolnosti, ze kterých by mohly usuzovat na nesprávnost takových rad. Proto i u soudního znalce, stejně jako u advokáta, lze očekávat, že se jedná o osobu nadanou znalostmi dané problematiky, na jejíž odbornou radu nebo úsudek lze spoléhat.

9. Další dovolací námitka obviněného směřovala proti závěru odvolacího soudu, který jednotlivé prodeje pozemků neposuzoval individuálně, ale paušálně bez přihlédnutí ke specifickým okolnostem jednotlivých případů. Soud také nekriticky vycházel pouze ze znaleckého posudku obchodní společnosti I R A, spol. s r. o., který nestanovil obvyklou cenu předmětných nemovitostí přesně a

správně. Podle jeho názoru nebylo možné takovým paušálním a tabulkovitě zpracovaným přehledem cen určit výši škody rovnající se rozdílu mezi skutečnou prodejní cenou a cenou stanovenou znaleckým posudkem. Namítl také, že soud rozdělil pozemky na dvě skupiny. První tvořily pozemky, které obviněný prodal celkem 13 kupními smlouvami označenými v odsuzující části výroku o vině napadeného rozsudku, u nichž soud vycházel z ceny určené znaleckým ústavem, naproti tomu druhou skupinu tvořily pozemky prodané 31 kupními smlouvami, avšak odvolací soud zpochybnil cenu stanovenou stejným znaleckým ústavem. Podle obviněného tak nelze přijmout postup soudu druhého stupně, který prakticky bez zdůvodnění ve vztahu k jednotlivým pozemkům zčásti z téhož znaleckého posudku vycházel, považoval jej za správný, aby pak jinou jeho část odmítl jako vadnou.

10. Další dovolací výhrada obviněného směřovala k tomu, že došlo k porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, neboť byly opomenuty některé důkazy. S odkazem na judikaturu Ústavního soudu vytkl, že soudy nižších stupňů neprovedly jím navržené důkazy zejména srovnávací kupní smlouvy, které by prokázaly, že ceny, za které jednotlivé pozemky prodal, odpovídaly skutečným tržním cenám obdobných nemovitostí v daném místě a čase. Zamítnutí jeho návrhu na doplnění dokazování v tomto smyslu dokonce soudy v podstatě neodůvodnily.

11. Závěrem svého mimořádného opravného prostředku obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. 7 To 145/2013, a aby tomuto soudu přikázal věc znovu projednat a rozhodnout, současně připojil požadavek na projednání dovolání ve veřejném zasedání.

12. Dovolání obviněného bylo zasláno k vyjádření Nejvyššímu státnímu zastupitelství, podle jehož názoru lze část námitek obviněného považovat za relevantní uplatněnému dovolacímu důvodu. Na druhou stranu státní zástupce odmítl opakovanou námitku obviněného ohledně nesprávnosti závěrů znaleckého posudku ústavu I R A, spol. s r. o., jakož i námitku nezpůsobení škody. Přisvědčil stanovisku soudů nižších stupňů, že znalecký posudek byl zpracován přehledně, jasně a srozumitelně, v souladu se zákonem a jeho prováděcí vyhláškou. Námitky obviněného tak stojí mimo rámec uplatněného dovolacího důvodu. Podobný charakter měla i námitka o prodeji pozemků v souladu s pokyny konkursního soudu. Pod uplatněný dovolací důvod nelze podřadit výhradu týkající se tzv. opomenutých důkazů, jejímž prostřednictvím obviněný namítl porušení práva na spravedlivý proces, neboť rozhodnutí soudů nebyla zatížena uvedeným nedostatkem. Soudy nižších stupňů sice odmítly doplnit dokazování podle návrhu obviněného, avšak ve svých rozhodnutích svůj postup náležitě odůvodnily.

13. Státní zástupce přisvědčil obviněnému v tom, že skutek byl nesprávně právně posouzen, protože jeho jednání nenaplnilo znaky dokonání zločinu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zákoníku, ale jen jeho pokusu. Obviněný totiž porušil konkursním soudem uloženou podmínku „zpeněžení za tržní cenu určenou nejvyšší nabídkou zájemců“. Pokud jako správce konkursní podstaty zpeněžil věc náležející do konkursní podstaty prodejem mimo dražbu bez souhlasu konkursního soudu nebo v rozporu s podmínkami prodeje stanovenými konkursním soudem při udělení souhlasu, nepochybně tak porušil povinnost postupovat při výkonu funkce s odbornou péčí a zároveň povinnost uloženou mu konkursním soudem, a proto byly jím uzavřené kupní smlouvy absolutně neplatné. Tyto nemovitosti proto nepřestaly být úpadcovým vlastnictvím, takže obviněný nemohl svým jednáním způsobit na spravovaném majetku škodu. Situace však byla dále komplikována tím, že zemědělské pozemky byly ve skutečnosti majetkem státu, a nikoliv úpadce. Z hlediska trestní odpovědnosti za tento trestný čin (resp. jeho pokus) bylo však rozhodné, že obviněný jednal v úmyslu spáchat trestný čin a způsobit protiprávní následek. Jen pro okolnosti, které obviněný nemohl ovlivnit a které nepředpokládal, tak ke způsobení následku nedošlo (a dojít nemohlo). Správně proto mělo být jednání obviněného posouzeno jako pokus trestného činu na nezpůsobitelném předmětu útoku. Podle státního zástupce svědčily všechny zjištěné skutkové okolnosti o důvodnosti uplatnění trestní represe vůči němu.

14. Pokud jde o námitku „speciálního subjektu“, ztotožnil se státní zástupce se skutkovými zjištěními nižších soudů, pro stručnost na ně odkázal a učinil závěr, že obviněný M. B. jako správce konkursní podstaty úpadce měl vlastnosti vyžadované pro pachatelství předmětného trestného činu. Obviněný podle něj jednal vědomě v rozporu s podmínkami pro prodej pozemků obsaženými v usnesení, jímž konkursní soud udělil souhlas a jehož obsah mu byl velmi dobře znám. Musel být přitom srozuměn, s přihlédnutím k jeho pracovním zkušenostem, že takovým jednáním může způsobit nepříznivý následek v podobě škody na majetku úpadce. Státní zástupce také zcela odmítl námitku obviněného, že odvolací soud se v rámci posuzování prodeje pozemků dopustil jisté paušalizace, naopak postupoval při posuzování jednotlivých prodejů správně, individuálně a hodnotil všechny podstatné skutečnosti.

15. Vzhledem k uvedenému spatřoval státní zástupce shodně s dovolatelem vadu napadeného rozsudku ve výroku o vině dokonaným trestným činem, ačkoli se jedná o jeho pokus. Proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil jednak napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. 7 To 145/2013, jednak všechna další rozhodnutí na něj obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Ústí nad Labem věc k novému projednání a rozhodnutí.

16. Vyjádření státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství bylo zasláno k replice obviněnému, který tohoto práva využil, přičemž nadále setrval na všech svých dovolacích námitkách, jež podle jeho přesvědčení lze podřadit uplatněnému dovolacímu důvodu. Obviněný se neztotožnil s názorem státního zástupce ohledně znaleckého posudku ústavu I R A, spol. s r. o. Svou argumentací totiž jenom poukazoval na porušení práva na spravedlivý proces, práva na obhajobu a na to, že nebyla naplněna subjektivní stránka skutkové podstaty trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 tr. zákoníku, tedy zavinění v úmyslné formě. Rovněž považoval za důvodnou výhradu tzv. opomenutých důkazů, neboť v rámci trestního řízení předložil jiné důkazy pro zpochybnění znaleckého posudku ústavu I R A, spol. s r. o., ale soudy nižších stupňů ho odsoudily na základě důkazu, proti kterému se nemohl bránit, čímž bylo porušeno jeho právo na obhajobu. Obviněný poukázal na skutečnost, že státní zástupce se ve svém vyjádření k dovolání ztotožnil s námitkou týkající se nesprávného posouzení skutku, avšak obviněný považoval každé vyslovení viny za porušení zásady použití trestní represe jako „ultima ratio“. Kromě toho zdůraznil, že v případě předmětných pozemků se jednalo o nemovitosti, které podle skutkových zjištění odvolacího soudu nenáležely do konkursní podstaty úpadce, což připustil i státní zástupce ve svém vyjádření k dovolání. S ohledem na tuto skutečnost obviněný nemohl být tzv. speciálním subjektem a nemohl se dopustit ani dokonaného trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 tr. zákoníku ani jeho pokusu. Nebyl totiž nositelem zákonem uložené ani smluvně převzaté povinnosti spravovat nebo opatrovat tento majetek, přičemž odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2015, sp. zn. [5 Tdo 269/2015](#), který řešil podobný případ a podle kterého měla být posuzována i jeho trestní věc. Závěrem uvedl, že argumentaci státního zástupce nelze považovat za opodstatněnou a relevantní.

III.

Připustnost dovolání

17. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označenému dovolacímu důvodu.

18. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který na rozdíl od odvolání není možné podat z jakéhokoli důvodu, ale jen z některého z taxativně vymezených důvodů v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř., resp. v § 265b odst. 2 tr. ř. Podání dovolání z jiného důvodu je vyloučeno. Přitom

nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby námitky dovolatele takovému důvodu svým obsahem odpovídaly.

IV. Důvodnost dovolání

a) Obecně k námitkám obviněného a trestnému činu porušení povinnosti při správě cizího majetku

19. Pod uplatněný dovolací důvod lze podřadit námitky obviněného, jimiž napadenému odsuzujícímu rozsudku vytýkal, že nebyly naplněny obligatorní znaky objektivní stránky skutkové podstaty zločinu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zákoníku, a to jednání, následek a příčinná souvislost, ale též zavinění jako obligatorní znak její subjektivní stránky a znak charakterizující subjekt.

20. Zločinu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek, a tím jinému způsobí škodu nikoli malou, přísnější kvalifikace podle § 220 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku přichází v úvahu tehdy, pokud pachatel spáchá čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného. Podle § 220 odst. 3 tr. zákoníku bude pachatel potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, kterou se podle § 138 odst. 1 tr. zákoníku rozumí škoda dosahující částky nejméně 5 000 000 Kč.

21. V zásadě shodnou úpravu obsahoval i § 255 odst. 1 tr. zákona (účinný do 31. 12. 2009), který aplikoval soud prvního stupně. Podle něj se trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku dopustil, kdo jinému způsobil škodu nikoli malou tím, že porušil podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek. Podle § 255 odst. 2 písm. a) tr. zákona měl být přísněji potrestán, kdo spáchal čin uvedený v odstavci 1 jako osoba, která má zvlášť uloženu povinnost hájit zájmy poškozeného, podle § 255 odst. 3 tr. zákona pak odnětím svobody na dvě léta až osm let měl být pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, kterou se i tehdy ve smyslu § 89 odst. 11 tr. zákona rozuměla škoda dosahující částky nejméně 5 000 000 Kč.

22. Podstatou tohoto trestného činu je tedy jednání, kterým pachatel porušuje povinnost, jež mu vyplývá ze zákona nebo ze smlouvy a spočívá ve spravování nebo opatrování cizího majetku a jímž vzniká škoda na cizím spravovaném nebo opatrovaném majetku, aniž by bylo třeba, aby se tím pachatel nebo někdo jiný obohatil nebo získal jinou výhodu. Takové jednání pachatele musí být úmyslné, úmysl musí zahrnovat nejen porušení uvedené povinnosti, ale též způsobení škody nikoli malé (§ 3 odst. 3 tr. zákona, resp. § 13 odst. 2 tr. zákoníku), zatímco ve vztahu ke škodě velkého rozsahu jako okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby postačí zavinění z nedbalosti [§ 6 písm. a) tr. zákona, resp. § 17 písm. a) tr. zákoníku].

23. V daném případě s ohledem na to, že obviněný se měl podle zjištění soudů nižších stupňů dopustit jediného trestného činu více útoky, je třeba připomenout ustanovení o pokračování v trestném činu. Podle § 116 tr. zákoníku se pokračováním v trestném činu rozumí takové jednání, jehož jednotlivé dílčí útoky vedené jednotným záměrem naplňují, byť i v souhrnu, skutkovou podstatu stejného trestného činu, jsou spojeny stejným nebo podobným způsobem provedení a blízkou souvislostí časovou a v předmětu útoku. Dříve byla v podstatě shodná úprava obsažena v § 89 odst. 3 tr. zákona.

b) K námitce absence znaků charakterizujících objektivní stránku skutkové podstaty trestného činu

porušení povinnosti při správě cizího majetku

24. Obviněný zpochybnil naplnění objektivní stránky trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku s tím, že neporušil zákonem uložené povinnosti spravovat cizí majetek, nezpůsobil žádnou škodu, tedy chyběla i příčinná souvislost, k čemuž lze uvést následující.

25. Jednání pachatele uvedeného trestného činu spočívá v porušení povinnosti opatrovat nebo spravovat cizí majetek, která pro něj vyplývá ze zákona nebo ze smlouvy, neboli v tom, že pachatel jedná v rozporu s vymezením obsahu takové povinnosti ve smlouvě nebo v zákoně. K porušení povinnosti opatrovat nebo spravovat cizí majetek může dojít především konáním pachatele (aktivní činností), zejména takovými dispozicemi s cizím opatrovaným nebo spravovaným majetkem, při kterých pachatel neobdrží do opatrovaného nebo spravovaného majetku odpovídající protihodnotu. K porušení povinnosti opatrovat nebo spravovat cizí majetek může dojít též opomenutím takového konání, ačkoli měl pachatel uloženou zvláštní povinnost konat ve smyslu § 112 tr. zákoníku. Toto opomenutí pak může spočívat např. v nepožadování úroků za půjčku peněz či cenných papírů, v nedostatečné údržbě a opravách spravované nemovitosti, v nezajištění včasné a řádné sklizně úrody atd. Způsoby porušení povinnosti mohou být velmi různorodé. Povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek mají osoby, které spravují (zařizují) záležitosti jiných osob, pokud je v tom zahrnuta i péče o jejich majetek nebo nakládání s ním. Taková povinnost může být uložena některým ustanovením zákona nebo určitou smlouvou, avšak nemusí být výslovně takto nazvána, podstatné je, že jejím obsahem je to, co se rozumí opatrováním nebo správou cizího majetku. Může být dokonce formulována i zcela jinak, například jako péče o majetek, péče řádného hospodáře, odborná péče, náležitá péče, obhospodařování majetku, nakládání nebo hospodaření s majetkem, právo činit úkony s majetkem, převádět ho, obchodovat s ním, investovat ho a podobně. Vznik uvedené povinnosti, zejména nastává-li přímo ze zákona, není podmíněn svěřením majetku zvláštním aktem do péče (dispozice) pachatele, byť při jejím vzniku na základě smlouvy může tato smlouva obsahovat i ujednání o způsobu převzetí opatrovaného (spravovaného) majetku. Více k tomu srov. odbornou literaturu - např. komentář ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 2181 a násl.

26. V daném případě bylo obviněnému vytýkáno, že jako správce konkursní podstaty porušil své zákonné povinnosti řádně spravovat majetek spadající do konkursní podstaty. Podstata skutku spočívala v tom, že prodal nemovitý majetek z konkursní podstaty v rozporu s povinnostmi plynoucími z rozhodnutí konkursního soudu nikoli nejvyšší nabídce a nikoli za cenu tržní, tedy současně v rozporu s § 27 odst. 2 ZKV, zároveň měl porušit ustanovení § 8 odst. 2, § 14 odst. 1 písm. a) a § 14a odst. 1 ZKV. Správou majetku se mimo jiné skutečně rozumí také činnost, která směřuje k tomu, aby nedocházelo ke znehodnocení konkursní podstaty, zejména aby nedošlo k odstranění, zničení, poškození nebo odcizení majetku, který do ní patří, aby majetek patřící do konkursní podstaty byl využíván v souladu se svým určením, jestliže tomu nebrání jiné okolnosti a aby se konkursní podstata rozmnožila, lze-li takovou činnost rozumně očekávat se zřetelem k jejímu stavu a k obvyklým obchodním příležitostem (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. [29 Odo 197/2003](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 160 ročníku 2004, popř. podobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2010, sp. zn. [29 Cdo 3037/2008](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura, č. 26 ročníku 2011).

27. V tomto smyslu se příliš neshoduje odůvodnění rozhodnutí soudů nižších stupňů s tím, co je uvedeno v jejich výrokové části, neboť podle popisu skutku bylo obviněnému kladeno za vinu, že nemovitosti neprodal v souladu s instrukcí konkursního soudu „za tržní cenu určenou nejvyšší nabídkou zájemců“, ale za ceny nižší, přičemž škoda podle soudů spočívá v rozdílu mezi cenou, za kterou byly nemovitosti prodány, a cenou obvyklou určenou znaleckým posudkem. Naproti tomu v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně (s nímž v tomto směru vyjádřil souhlas i soud odvolací) se hovoří o tom, že obviněný se provinil tím, že nebyl „majetek společnosti zhodnocován a

rozmnožován v maximální možné míře, jaká je momentálně dosažitelná“, resp. že „nenastal obvyklý přírůstek na majetku úpadce, který by bylo možno očekávat v případě, že obžalovaný by postupoval při zpeněžování konkursní podstaty s odbornou péčí a respektoval při zpeněžování podmínky stanovené soudem“ (viz nečíslovaná str. 60 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně). V tom Nejvyšší soud spatřuje jistý rozpor, neboť podle výroku neměl obviněný prodat (tj. za úplatu převést) nemovitosti uvedené ve výroku rozsudku soudu prvního stupně za cenu obvyklou, neboli vlastně směniti jedno aktivum (nemovité věci) za jiné (peníze), avšak stejně hodnotné, zatímco ve zdůvodnění je mu vytýkáno, že majetek úpadce nerozmnožil, neboli porušením svých povinností připravil úpadce o zisk z jím provedených operací (je mu tedy snad vytýkáno, že při prodeji nedosáhl nějaké určité marže?). V tomto směru působí rozsudek soudu prvního stupně minimálně vnitřně rozporně, neboť odůvodnění neodpovídá popisu skutku, a odvolací soud takovou nesprávnost přijal bez připomínek.

28. Z obsahu rozsudků soudů nižších stupňů je však patrné, že obviněnému je vytýkáno, že při výkonu funkce správce jako osoba oprávněná nakládat s majetkem konkursní podstaty ve smyslu § 14 odst. 1 písm. a) a § 14a odst. 1 ZKV nepostupoval s odbornou péčí, jak mu ukládá ustanovení § 8 odst. 2 ZKV. V rozporu s povinností uloženou mu v § 27 odst. 2 ZKV prodal předmětné nemovitosti mimo dražbu, k čemuž sice měl souhlas soudu, ovšem nedodržel přitom podmínky plynoucí z rozhodnutí konkursního soudu. Za situace, kdy soudy nižších stupňů dospějí k jednoznačným skutkovým závěrům, že správce konkursní podstaty nesplnil podmínky prodeje mimo dražbu stanovené konkursním soudem, přesto takový prodej učinil, lze souhlasit s názorem, že tím naplňoval znak jednání skutkové podstaty trestného činu porušování povinností při správě cizího majetku ve smyslu § 255 odst. 1 tr. zákona, resp. porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1 tr. zákoníku. V takovém případě je však třeba vyřešit otázky, zda skutečně obviněný M. B. jednal v rozporu s podmínkami stanovenými v usneseních konkursního soudu, jak vyplývá z formulace popisu skutku v rozsudcích soudů nižších stupňů, tedy „zpeněžení za tržní cenu určenou nejvyšší nabídkou zájemců“.

29. Přestože jde o vyřešení otázek výslovně skutkových, které, jak správně poznamenal státní zástupce ve svém vyjádření, nemohou být samy o sobě předmětem přezkumu v dovolacím řízení, není možné zcela pominout pochybnosti o správnosti skutkových zjištění soudů nižších stupňů, a to s ohledem na další pochybení, jichž se dopustily při právním posouzení dané věci.

30. Následkem, jehož naplnění obviněný též zpochybnil, se rozumí porušení zájmu chráněného daným ustanovením trestního zákona, jímž jsou majetková práva v nejširším smyslu. Pro naplnění základní skutkové podstaty (a dokonání trestného činu, kterým byl obviněný uznán vinným) se pak vyžaduje způsobení jinému škody nikoli malé, kvalifikační okolností je vznik škody značné, resp. škody velkého rozsahu. Jde však spíše o účinek, který se projevuje na předmětu útoku. U tzv. výsledných trestných činů se však tento znak skutkové podstaty mnohdy takto striktně neodlišuje a pod pojem následku je zahrnován i účinek (jako hmatatelný výsledek trestného činu).

31. Škodou na cizím majetku, která je znakem objektivní stránky trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1 tr. zákoníku, se rozumí nejen zmenšení dotčeného opatrovaného nebo spravovaného majetku, ale i nedostatek přírůstku na něm, k němuž by při normálním běhu okolností, tj. nebýt poškozovacího jednání, došlo. Podle toho se rozlišuje skutečná škoda (*damnum emergens*) a ušlý zisk (*lucrum cessans*). Za skutečnou škodu, jež v dané věci připadá v úvahu, se považuje újma spočívající ve zmenšení majetkového stavu poškozeného, popř. může jít o hodnotu, kterou je nutno vynaložit k uvedení majetku do předešlého stavu (*restitutio in integrum*). Konkrétněji ve vztahu k přečinu podle § 220 odst. 1 tr. zákoníku se skutečnou škodou rozumí především jakékoli zmenšení hodnoty (užitné i směnné) opatrovaného nebo spravovaného majetku, k němuž by nedošlo, kdyby byl majetek spravován nebo opatrován řádně. Je to zejména úbytek majetkových hodnot spočívající ve zkáze věci v důsledku její nedostatečné údržby, v promlčení pohledávky, v nutnosti zaplacení penále, pokuty, poplatku z prodlení, v poskytnutí plnění bez

zajištění jeho návratnosti apod. (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2184–2185). Může ovšem jít i o prodej věci za nižší než obvyklou cenu. Naproti tomu o ušlý zisk jde v případě, nedojde-li ke zvětšení (rozšíření, rozmnožení) spravovaného či opatrovaného majetku, které bylo možno důvodně očekávat s ohledem na obvyklý chod událostí, tedy nenastane-li obvyklý přírůstek na majetku (např. nesklizením úrody, nepřipsáním úroku, jeho neuplatněním, odpuštěním smluvní pokuty apod.).

32. V daném případě nebylo možné přezkoumat, zda soudy nižších stupňů uzavřely, že obviněný prodejem pozemků reálně způsobil škodu velkého rozsahu, či nikoli. Soud prvního stupně, který obviněného uznal vinným ve větším rozsahu (tj. více útoky téhož pokračujícího trestného činu), učinil závěr, že jednání obviněného směřovalo ke způsobení škody 58 887 862 Kč, avšak ke vzniku škody fakticky nedošlo, protože obviněný „nedodržel při uzavírání kupních smluv podmínky stanovené mu konkursním soudem“, a proto „jsou veškeré tyto smlouvy absolutně neplatné“ (viz nečíslovaná str. 61 rozsudku soudu prvního stupně). V předcházejících pasážích odůvodnění svého rozsudku totiž okresní soud uváděl, že škoda „byla zcela jasně prokázána znaleckým posudkem“ a spočívala v tom, „že nenastal obvyklý přírůstek na majetku úpadce“ apod. (viz nečíslovaná str. 60 rozsudku). Z důvodu absolutní neplatnosti kupních smluv pak soud kvalifikoval jednání obviněného pouze jako pokus trestného činu porušování povinností při správě cizího majetku podle § 8 odst. 1, § 255 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zákona. Naproti tomu odvolací soud na straně 105 odůvodnění svého rozsudku konstatoval, že „škoda, charakterizovaná jako úbytek v konkursní podstatě, nevznikla, neboť se pozemky vrátí do majetku státu – pozemkového úřadu, kdy kupní smlouvy jsou tak zcela neplatné a plnění budou zcela vrácena“. Tento svůj závěr krajský soud zdůvodnil úvahou, podle níž nikdo nemůže na druhého převést více práv, než sám má, ale přesto považoval trestný čin za dokonáný. Není ani zřejmé, k jakému okamžiku měl být podle soudu druhého stupně trestný čin kladený obviněnému za vinu dokonán, zda se tak stalo okamžikem uzavření neplatných kupních smluv, nebo to bylo „završeno podáním návrhu na zaknihování do katastru nemovitostí“ (viz str. 106 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu). Odvolací soud také obviněnému kladl za vinu porušení ustanovení § 8 odst. 2 ZKV, a nikoli § 27 odst. 2 ZKV jako soud prvního stupně. K otázce dokonání trestného činu se pak odvolací soud vrátil v jediném odstavci na str. 107 napadeného rozsudku, kde uvedl, že je třeba odlišovat hmotněprávní důsledky občanskoprávního vztahu od spáchání trestného činu s tím, že škodu je možno způsobit i neplatnými smlouvami. Podobně jako rozsudek soudu prvního stupně tak obsahuje i rozsudek soudu druhého stupně vnitřní rozpory, protože na některých místech soud zdůvodňuje, že činem obviněného škoda nevznikla, neboť jím uzavřené kupní smlouvy jsou absolutně neplatné (str. 105 odůvodnění jeho rozsudku), na jiných místech odůvodnění zase konstatuje, že neplatnost kupních smluv nemá na vznik škody vliv (str. 106 a 107), přičemž způsobení škody konstatoval i ve výrokové části rozsudku na str. 2.

33. Ohledně námitek týkajících se následku je třeba dát za pravdu dovolateli, s nímž ostatně souhlasil i státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, v tom, že nemohl být shledán vinným dokonáným trestným činem, pokud je zároveň konstatováno, že jeden z obligatorních znaků skutkové podstaty, a sice následek v podobě škody na cizím majetku, nebyl naplněn.

34. Je sice pravdou, že existuje bohatá judikatura Nejvyššího soudu, podle níž neplatnost právního úkonu nutně neznamená, že nemohl být spáchán (dokonán) trestný čin. Podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2010, sp. zn. [7 Tdo 88/2010](#) (uveřejněného v časopise Trestněprávní revue, č. 6/2010, str. 185), jednání jako složka objektivní stránky trestného činu může mít navenek i podobu právního úkonu. Jinak řečeno, také prostřednictvím právního úkonu lze – při splnění dalších podmínek trestní odpovědnosti – spáchat trestný čin. Pro posouzení otázky, zda byl právním úkonem spáchán trestný čin, není podstatné, zda jde o úkon platný nebo neplatný, nýbrž to, za jakých okolností, v jakých souvislostech a s jakým cílem byl učiněn. Trestnost činu spáchaného prostřednictvím právního úkonu nemůže být vyloučena jen tím, že právní úkon je neplatný. Podobně

se Nejvyšší soud vyjádřil i v usnesení ze dne 12. 3. 2003, sp. zn. [5 Tdo 265/2003](#), jež bylo publikované pod č. T 575 v sešitu č. 24 Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, který vydávalo nakladatelství C. H. Beck, Praha, 2003. Poukázat lze též na rozhodnutí č. 36/2000 Sb. rozh. tr., v němž Nejvyšší soud řešil význam platnosti právního úkonu (resp. dnešní terminologií právního jednání) při posuzování trestní odpovědnosti za trestný čin, jehož objektivní stránka zahrnuje takové jednání. Z uvedené judikatury vyplývá, že trestněprávně relevantní jednání je nutno posuzovat z hlediska jeho smyslu a obsahu, nikoli s ohledem na jeho případnou platnost podle norem jiného právního odvětví.

35. V daném případě však nešlo o to, že by jednání obviněného označené za absolutně neplatný právní úkon, nenaplnovalo tento znak objektivní stránky příslušné skutkové podstaty trestného činu, ale že nevznikl následek v podobě škody. Pokud by soudy nižších stupňů skutečně dospěly k závěru, že kupní smlouvy uzavřené obviněným jako správcem konkursní podstaty s kupujícími byly absolutně neplatné, a nedošlo proto ke vzniku škody, nemohly by zároveň považovat tento majetkový trestný čin, jehož je škoda obligatorním znakem, za dokonaný. Za takové situace by bylo možné takové jednání, které ze subjektivního pohledu pachatele ke vzniku škody směřovalo, posoudit jako formu trestné činnosti, a sice jako pokus trestného činu. Nelze však souhlasit s takovou úvahou soudu druhého stupně, podle níž škoda sice reálně nevznikla, přesto její způsobení lze obviněnému jako tvrzenému pachateli vytýkat.

36. S tím úzce souvisí nezbytnost vyřešení otázky, zda, případně které, a z jakých důvodů byly kupní smlouvy uzavřené obviněným jako správcem konkursní podstaty na straně prodávajícího skutečně absolutně neplatné. Nelze přitom postupovat paušálně, jak to činily soudy nižších stupňů ve vztahu ke všem kupním smlouvám, na což též obviněný správně upozorňoval v dovolání. K tomu je možno připomenout judikaturu civilních soudů, které otázku platnosti právních úkonů při zpeněžování konkursní podstaty opakovaně řešily. Především jde o rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. [63/2005](#) Sb. rozh. obč., podle něhož souhlas konkursního soudu s tím, aby správce konkursní podstaty zpeněžil majetek podstaty prodejem mimo dražbu (§ 27 odst. 2 ZKV), není odkládací podmínkou ve smyslu ustanovení § 36 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“), nýbrž předpokladem platnosti právního úkonu, jímž správce konkursní podstaty majetek podstaty uvedeným způsobem zpeněží; jeho absence má za následek absolutní neplatnost takového právního úkonu (§ 39 obč. zák.). Posléze Nejvyšší soud dovodil absolutní neplatnost právního úkonu, jímž správce konkursní podstaty zpeněžil majetek spadající do konkursní podstaty, pokud nedodržel podmínky stanovené soudem. Například v usnesení ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. [29 Cdo 2298/2008](#), vyslovil jasně, že předpokladem platnosti právního úkonu, kterým správce konkursní podstaty zpeněžil majetek podstaty prodejem mimo dražbu (§ 27 odst. 2 ZKV), je souhlas konkursního soudu s tímto způsobem zpeněžení; následkem nerespektování podmínek prodeje, stanovených konkursním soudem, je absolutní neplatnost takového právního úkonu (§ 39 obč. zák.).

37. Z těchto úvah dále vycházel Nejvyšší soud i v rozsudku ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. [29 Cdo 3933/2010](#), uveřejněném pod č. 96/2013 Sb. rozh. obč., na který odkazoval i obviněný ve svém dovolání, podle něhož „je-li kupní smlouva, kterou správce konkursní podstaty protiprávně zpeněžil úpadcovu věc náležející do konkursní podstaty prodejem mimo dražbu, absolutně neplatná, nemá protiprávní jednání správce konkursní podstaty za následek vznik škody ve výši rozdílu mezi kupní cenou a obvyklou cenou věci v době zpeněžení, neboť majetek úpadce se neplatným zpeněžením nezmenšil“. Jinými slovy podle konstantní judikatury Nejvyššího soudu je absolutně neplatným takový právní úkon spočívající v prodeji majetku konkursní podstaty mimo dražbu podle § 27 odst. 2 ZKV konkursním správcem, pokud při takovém prodeji nejsou respektovány podmínky stanovené konkursním soudem při vyslovení souhlasu k němu, absolutně neplatným prodejem pak ani nemůže být na majetku spadajícím do konkursní podstaty způsobena škoda, protože se jeho uskutečněním

majetek úpadce reálně nezmenšil. Závěr o tom, nakolik byly obviněným respektovány podmínky stanovené konkursním soudem v nyní projednávaném případě, je závěrem skutkovým, jenž musí vyplývat z provedených důkazů, které je nutné pečlivě hodnotit individuálně ve vztahu ke každé jednotlivé kupní smlouvě.

38. Odvolací soud sice považoval kupní smlouvy uzavřené obviněným za absolutně neplatné, ovšem z jiného důvodu, než jaký vyplývá z konstantní judikatury, a sice vzhledem k porušení principu, že nikdo nesmí převést více práv, než sám má. Tato zásada odkazující na římskoprávní tradici, původně obsažená v Ulpianových Digestech (D 50, 17, 54 - „*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*“, zkráceně „*nemo plus iuris*“), ovšem neplatí absolutně a v moderní době je mnohdy prolamována ve prospěch ochrany nabytí vlastnictví v dobré víře. Takovým prolomením tohoto obecného principu jsou i prodeje majetku nesprávně zahrnutého do konkursní podstaty úpadce, nedošlo-li k vyloučení takového majetku tzv. excindační žalobou.

39. V tomto směru lze připomenout především rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. [81/2005](#) Sb. rozh. obč., podle něhož ten, na koho správce konkursní podstaty v rámci zpeněžení (§ 27 ZKV) převedl majetek sepsaný do konkursní podstaty jako vlastnictví úpadce, se stává vlastníkem takového majetku bez zřetele k tomu, zda později vyšlo najevo, že majetek v době zpeněžení vlastnicky náležel někomu jinému. Neuplynula-li tomu, kdo tvrdí, že jeho vlastnické právo k majetku zpeněženému správcem konkursní podstaty jako součást majetku konkursní podstaty vylučovalo příslušnost tohoto majetku ke konkursní podstatě, dosud lhůta k podání vylučovací žaloby podle ustanovení § 19 odst. 2 ZKV, může se žalobou podanou podle tohoto ustanovení proti správci konkursní podstaty domáhat vyloučení náhradního peněžitého plnění získaného za zpeněžený majetek z konkursní podstaty. Se žalobou na určení vlastnického práva [§ 80 písm. c) o. s. ř.] podanou vůči tomu, kdo majetek zpeněžením nabyl, však taková osoba uspět nemůže. Byl-li výtěžek zpeněžení majetku sepsaného do konkursní podstaty vyplacen úpadcovým věřitelům, může se ten, kdo tvrdí, že výtěžek zpeněžení byl vyplacen neprávem, neboť podle hmotného práva měl ke zpeněženému majetku „lepší právo“ než úpadce, domáhat vydání bezdůvodného obohacení žalobou směřující vůči osobám, mezi které byl rozdělen; účinnému uplatnění takového nároku není na překážku ani případný negativní výsledek sporu o vyloučení majetku, jehož následným zpeněžením byl výtěžek získán, z konkursní podstaty.

40. Instruktivní v tomto směru je též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2011, sp. zn. [30 Cdo 3655/2010](#), podle něhož „pro zajištění majetku úpadce za účelem jeho budoucího zpeněžení není třeba, aby u nemovitých věcí, o nichž je správce přesvědčen, že náležejí do podstaty, byl v katastru nemovitostí zapsán jako vlastník úpadce. Titulem pro nakládání s majetkem úpadce, včetně nemovitostí, je soupis majetku. Je-li určitá nemovitost sepsána, pak při zpeněžení majetku je dostatečným podkladem pro zápis vlastnického práva v katastru nemovitostí na další subjekt právě soupis majetku. Není proto nezbytné, aby byl úpadce jako vlastník nemovitosti v katastru nemovitostí zapsán“. Odkázat lze i na další pasáže z odůvodnění tohoto rozhodnutí.

41. Podle konstantní civilní judikatury tak ten, na koho správce konkursní podstaty v rámci zpeněžení podle § 27 ZKV převedl majetek sepsaný do konkursní podstaty jako vlastnictví úpadce, se stává vlastníkem takového majetku bez ohledu na to, zda později vyjde najevo, že majetek v době zpeněžení vlastnicky náležel někomu jinému (pochopitelně není-li takový právní úkon z jiného důvodu absolutně neplatný, jak bylo vyjádřeno shora). K tomu závěru dospěl Nejvyšší soud například i v rozsudku ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. [29 Odo 782/2003](#).

42. Z uvedeného vyplývá, že rozhodnutí soudů nižších stupňů v nyní projednávané trestní věci jsou ve vzájemném rozporu, jde-li o důvody, pro které by měly být smlouvy uzavřené obviněným jako správcem konkursní podstaty neplatné, oba rozsudky jsou též vnitřně rozporné, uvedené problematice nevěnovaly náležitou pozornost, nevypořádaly se s námitkami obhajoby u každé

jednotlivé smlouvy zvláště a především neučinily dostatečné skutkové závěry (viz též dále) nezbytné pro posouzení předběžné otázky o platnosti, či naopak neplatnosti právních úkonů, kterými se měl obviněný dopustit trestného činu spočívajícího v nevěrné správě cizího majetku. Odůvodnění rozsudku odvolacího soudu v otázce posouzení neplatnosti právních úkonů je značně zkratkovité a nepřesné. Tento soud se především vůbec nevypořádal se specifickou právní úpravou konkursního řízení podle zákona o konkursu a vyrovnání a s judikaturou ji vykládající. Pochybil též v tom směru, že posoudil jednání obviněného jako dokonáný trestný čin, ač sám dospěl k závěru, že s ohledem na absolutní neplatnost obviněným provedených právních úkonů (ovšem zjevně z nesprávného důvodu) reálně nenastal následek (správněji účinek) v podobě škody na cizím majetku. Do určité míry by mohly obstát závěry soudu prvního stupně, který považoval kupní smlouvy za absolutně neplatné z důvodu nerespektování podmínek stanovených konkursním soudem, což posléze bylo důvodem pro kvalifikování skutku jako pokusu trestného činu, neboť následek podle soudu prvního stupně nenastal (v tomto směru ovšem bude třeba znovu se vrátit k řešení skutkových otázek, jak bude rozvedeno níže). Rovněž bude nezbytné vysvětlit, v čem škoda na spravovaném majetku měla spočívat, zda šlo o ušlý zisk (*lucrum cessans*), jak by se z některých pasáží rozsudku soudu prvního stupně mohlo zdát, anebo došlo ke skutečné škodě (*damnum emergens*) spočívající ve zmenšení majetku nevýhodným prodejem za cenu nižší, než kterou měl obviněný získat.

43. Nejvyšší soud ze stejných důvodů přisvědčil též námitce obviněného, že ve věci absentuje i příčinná souvislost mezi jednáním, které mu bylo kladeno za vinu, a škodlivým následkem (účinkem) spočívajícím ve škodě vzniklé na majetku úpadce. Pokud totiž i odvolací soud dospěl k závěru (byť zřejmě na základě nesprávných úvah), že kupní smlouvy uzavřené obviněným, kterými měla být způsobena škoda, jsou absolutně neplatné a nemohla jimi být reálně škoda způsobena (viz též shora uvedený rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. [29 Cdo 3933/2010](#), uveřejněný pod č. 96/2013 Sb. rozh. obč.), pak logicky ani jednání obviněného spočívající v porušení zákonné povinnosti vyplývající z § 27 odst. 2 ZKV (popř. v důsledku porušení jiné povinnosti mající za následek absolutní neplatnost právního úkonu, bude-li v souladu s právní úpravou a na ni navazující judikaturou dovozena) nemůže být onou příčinou vzniku následku v podobě škody, pokud vůbec nevznikla. Není tak tím rozhodným jevem vedoucím ke vzniku jiného jevu (škody), bez něhož by tento jiný jev nenastal způsobem, jakým nastal, tedy tzv. *conditio sine qua non*, protože soudy nižších stupňů uzavřely, že právě k onomu jinému jevu vůbec nedošlo (nenastal). To však současně neznamená, že by jednání, jež nevedlo k zamýšlenému následku, k němuž však podle přesvědčení pachatele směřovalo, nemohlo být postiženo jako zvláštní forma trestné činnosti, a sice vývojové stadium daného trestného činu (jeho pokus či příprava, je-li trestná).

c) K námitce absence znaku skutkové podstaty trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku charakterizujícího subjekt

44. Z výše uvedeného výkladu porušení zákonné povinnosti správcem konkursní podstaty je též zřejmé, že obviněný se nacházel v postavení speciálního subjektu, neboť byl nositelem zákonem uložené povinnosti řádně spravovat cizí majetek. Bylo bez pochyb zjištěno, že obviněný byl Krajským soudem v Ústí nad Labem ustanoven správcem konkursní podstaty úpadce Služby pro zemědělství S., měl tedy ve vztahu k tomuto úpadci a jeho konkursní podstatě povinnosti plynoucí ze zákona o konkursu a vyrovnání.

45. Na tom nemůže nic změnit ani později zjištěná skutečnost, že obviněný nesprávně zahrnul do konkursní podstaty některé věci, konkrétně nemovitosti, které posléze se souhlasem konkursního soudu prodával. Konkursní správce totiž vykonává svou pravomoc i ve vztahu k majetku, který, jak se později zjistí, nenáležel úpadci, resp. nebylo jeho právo postaveno najisto, avšak správce konkursní podstaty byl o vlastnickém právu úpadce přesvědčen (např. úpadce není jako vlastník zapsán v katastru nemovitostí, a to třeba z důvodu relativní neúčinnosti právního úkonu ve smyslu § 42a obč. zák. nebo § 16 ZKV), a proto jej v souladu s § 19 ZKV mohl zapsat do soupisu konkursní podstaty.

Správce konkursní podstaty totiž byl oprávněn k takovému jednání i v případě pochybností, zda věc, právo nebo jiná majetková hodnota náležela do konkursní podstaty, a bylo pak na vlastníku, aby své právo v řízení o vylučovací žalobě uhájil. Pokud by takovou žalobu včas nepodal, mělo se za to, že věc, právo nebo jiná majetková hodnota byla do soupisu pojata oprávněně (§ 19 odst. 2 ZKV), neboli nastala právní domněnka oprávněnosti zařazení takové hodnoty do konkursní podstaty. Do uplynutí lhůty k podání žaloby, případně do pravomocného skončení řízení o žalobě nesměl konkursní správce věc, právo nebo jinou majetkovou hodnotu zpeněžit ani s ní jinak nakládat, ledaže by tím odvracel hrozící škodu na majetku, který je předmětem žaloby (§ 19 odst. 3 ZKV). Pokud by věc po pravomocném zamítnutí takové žaloby, resp. po marném uplynutí lhůty pro její podání, prodal, přechází vlastnické právo na kupujícího bez ohledu na to, zda se později ukáže, že předtím úpadce nebyl vlastníkem věci. Z této právní úpravy a shora citované judikatury je tedy zřejmé, že povinnosti správce konkursní podstaty spravovat cizí majetek se vztahují k veškerému majetku, jenž byl zaznamenán v soupisu konkursní podstaty, neboť ten může být konkursním správcem zpeněžen, i když nenáleží úpadci. Odkázat lze v tomto směru na již shora citovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2011, sp. zn. [30 Cdo 3655/2010](#). Pokud by vlastnické právo uzavřením kupní smlouvy, která by z jiného důvodu nebyla neplatná (viz výše), přešlo na kupujícího, nemohl by se původní vlastník domáhat neplatnosti takové kupní smlouvy jen proto, že úpadce nebyl vlastníkem. K možností obrany takového původního vlastníka srov. již shora citovaný rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. [81/2005](#) Sb. rozh. obč.

46. Z uvedených důvodů proto nelze akceptovat námitky obviněného, podle nichž se nemohl dopustit trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku, neboť ve vztahu k majetku, který nebyl, jak se později ukázalo, ve vlastnictví úpadce, neměl povinnost jej řádně spravovat. Nadto je vhodné poznamenat, že i kdyby nebylo uvedené specifické právní úpravy v zákoně o konkursu a vyrovnání, tyto výhrady by nemohly obstát ani z hlediska trestněprávní teorie, protože pomíjejí subjektivní přesvědčení obviněného (a jak vyplývá z výkladu učiněného shora zcela důvodné), že byl oprávněn s takovým majetkem nakládat, v čemž mu ostatně za pravdu dal i konkursní soud, který souhlasil s prodejem tohoto majetku mimo dražbu podle § 27 odst. 2 ZKV, tedy bylo by namíste uvažovat o tzv. nezpůsobilém pokusu trestného činu, a to konkrétně pokusu na nezpůsobilém předmětu útoku. Tyto úvahy ovšem z důvodů shora vysvětlených nemají v této věci prostor.

d) K námitce absence zavinění jako znaku subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku

47. Pokud jde o námitku obviněného, že nebylo naplněno zavinění jako obligatorní znak subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku, Nejvyšší soud obecně připomíná, že tento trestný čin vyžaduje úmyslnou formu zavinění (§ 13 odst. 2 tr. zákoníku, § 3 odst. 3 tr. zákona), přičemž postačí i úmysl nepřímý [§ 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, § 4 písm. b) tr. zákona]. Zavinění přitom musí zahrnovat všechny znaky deskriptivně objektivní i normativní, u nichž však postačí laická představa, tedy především znaky charakterizující objektivní stránku trestného činu, tedy i příčinný vztah mezi jednáním pachatele a následkem (účinkem) trestného činu (např. rozhodnutí č. [20/1981](#) Sb. rozh. tr.). V daném případě se tedy musí úmysl obviněného vztahovat jak k porušení povinnosti spravovat cizí majetek, tak i ke škodě nikoli malé způsobené na něm právě takovým porušením. Pokud jde o zavinění ke škodě velkého rozsahu, která jako tzv. těžší následek podmiňuje použití vyšší trestní sazby, postačí zavinění z nedbalosti podle § 17 písm. a) tr. zákoníku [shodně § 6 písm. a) tr. zákona]. Jde-li o další okolnost zvláště přitěžující spočívající v tom, že pachatel jedná jako osoba, která má zvláště uloženu povinnost hájit zájmy poškozeného, je zapotřebí z povahy věci, aby o ní pachatel věděl ve smyslu § 17 písm. b) tr. zákoníku, shodně § 6 písm. b) tr. zákona (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2195).

48. Obviněnému je třeba dát za pravdu, že soudy nižších stupňů se ve svých rozsudcích otázkám

zavinění náležitě nevěnovaly, dostatečně nezdůvodnily, proč shledaly, že obviněný jednal úmyslně, a to navíc při každém jednotlivém dílčím útoku tvrzeného pokračujícího trestného činu (ve smyslu § 116 tr. zákoníku, příp. § 89 odst. 3 tr. zákona). Především nevysvětlily, do jaké míry či v jaké podobě byly naplněny jednotlivé složky zavinění k jednotlivým znakům skutkové podstaty tvrzeného trestného činu, zejména ve vztahu k jednání, následku a příčinné souvislosti.

49. Zde je namístě připomenout, že zavinění je vnitřní psychický vztah pachatele ke skutečným zakládajícím trestným činům a je vybudováno na dvou složkách, a sice na složce vědomostní (intelektuální) a složce volní. Složka intelektuální zahrnuje jak vnímání, tak i představu určitých okolností, může být v podstatě odstupňována tak, že subjekt o určitých okolnostech ví jistě, případně si určité okolnosti představuje jako možné anebo určité okolnosti nezná, neví o nich. Složka volní může být též odstupňována a vyjadřuje pachatelův kladný vztah k takovým okolnostem, které si logicky musí představovat alespoň jako možné, přičemž subjekt může některé okolnosti chtít, případně může být s určitými okolnostmi srozuměn, anebo na druhou stranu určité okolnosti nechce, není s nimi ani srozuměn, nemá k nim kladný volní vztah. Úmysl se od nedbalosti odlišuje především právě volní složkou, která u nedbalosti chybí, zatímco u úmyslu je dána vždy.

50. Trestný čin je podle § 15 odst. 1 tr. zákoníku (shodně podle § 4 tr. zákona) spáchán úmyslně, jestliže pachatel a) chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem (úmysl přímý, *dolus directus*), nebo b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn (úmysl nepřímý, *dolus eventualis*). Srozuměním podle § 15 odst. 2 tr. zákoníku se rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem.

51. O úmysl přímý tak jde především v případech, kdy pachatel ví jistě, že svým jednáním poruší nebo ohrozí zájem chráněný takovým zákonem, to znamená, že pak nemůže takový výsledek svého jednání nechtít (vědomí jistoty a chtění). Dále jde o úmysl přímý, pokud pachatel považuje za možné, že svým jednáním takové porušení nebo ohrožení způsobí, a zároveň je chce způsobit (vědomí možnosti a chtění). O úmysl nepřímý jde tehdy, když pachatel ví o možnosti, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit tento zájem, a pro ten případ je s tím srozuměn, a to alespoň do té míry, že je s tím smířen (vědomí možnosti a srozumění). Pokud by s tím srozuměn nebyl, ale bez přiměřených důvodů se spoléhal, že následek nezpůsobí, šlo by již o vědomou nedbalost.

52. Předpokladem právního závěru o formě zavinění jsou vždy náležitá skutková zjištění týkající se obou uvedených složek, na nichž je zavinění založeno, a to ve vztahu ke všem rozhodným okolnostem, které musí být zaviněním kryty, jak bylo naznačeno shora. V daném případě ovšem není zcela zřejmé, k jakým skutkovým závěrům soudy nižších stupňů dospěly, jde-li o naplnění obou složek zavinění (intelektuální a volní). Z odůvodnění výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, jakož i z odůvodnění téhož výroku v rozsudku odvolacího soudu nevyplývá, že by se soudy nižších stupňů touto otázkou náležitě zabývaly. Soud prvního stupně se věnoval formě zavinění pouze v jednom odstavci na stranách 60 až 61 jeho nečíslovaného rozsudku. Tento nedostatek nenapravit ani odvolací soud, jeho úvahy v tomto směru naznačují jednání v nepřímém úmyslu (str. 106–107), aniž by však náležitě vyložil existenci této formy zavinění na podkladě výsledků dokazování. Pouze uvedl, že na „nepřímý úmysl obviněného, tedy srozumění, nikoliv lhostejnost, lze spolehlivě usoudit z těch částí výroku rozsudku, kde se hovoří o jeho svévolném jednání spočívajícím v prodeji majetku za nevýhodných finančních podmínek po předchozím neuveřejnění záměru prodeje“, což je podle odvolacího soudu podepřeno provedenými důkazy. Jde tak o zcela nedostatečné a nepřesvědčivé odůvodnění vůbec neřešící vědomostní složku zavinění, která je předpokladem složky volní, nadto ani ze svévolnosti jednání pachatele ani z objektivní nevýhodnosti jeho postupu nelze dovodit volní složku, jak to učinil odvolací soud.

53. Soudy nižších stupňů se především dostatečně a náležitě nevyřádaly s obhajobou obviněného, podle níž nemovitě věci prodával vždy nejvyšší nabídce nejméně za cenu, kterou považoval za obvyklou. Nespoléhal se přitom na náhodu, ale na konkrétní odborné posudky Ing. J. R. Především soud prvního stupně se k těmto odborným závěrům i osobě znalce vyjadřoval velmi kriticky (str. 62 a následující jeho rozsudku), přesto nevysvětlil, zda s ohledem na vady se na ně mohl obviněný spoléhat, či naopak věděl, že jsou nesprávné, chybné, nebo dokonce se záměrně se znalcem domluvil na chybném stanovení ceny, popř. byl si vědom možnosti, že správné nejsou, přesto nic neučinil proto, aby takovou pochybnost rozptýlil. Dále není zřejmé, z čeho případná jistota nesprávnosti, popř. vědomí možné nesprávnosti vyplývaly, tedy z čeho takový skutkový závěr soudy nižších stupňů dovodily. Především soud prvního stupně v pasáži věnované obhajobě obviněného sice jeho postupu vytkl celou řadu pochybení, nevysvětlil však, jak tyto své závěry promítl do obou složek zavinění u obviněného, neuvedl, proč tedy měl obviněný jednat úmyslně, natožpak s jakou formou úmyslu a v jaké míře byly obě uvedené složky naplněny. Postupoval přitom skutečně zcela paušálně, jak důvodně vytýkal obviněný, když jediným konkrétním příkladem prodeje nemovitostí svědkyni N. R. dokládal nejen jistou nelogičnost a vnitřní rozpornost jeho výpovědi, ale i nesprávnost postupů obviněného při všech prodejkách. Takové paušalizující zdůvodnění na konkrétním případě, není-li bez dalšího použitelné ve vztahu ke všem útokům, nemůže obstát. Ani samotná později zjištěná případná objektivní nesprávnost závěrů znalce Ing. J. R. nutně neznamená, že si jí byl i v době činu obviněný vědom, jak snad dovozoval odvolací soud na straně 91 in fine svého rozsudku.

54. Soudy nižších stupňů se rovněž opomněly vypořádat s dalším subjektivním znakem, bez něhož by čin obviněného nemohl být spáchán v rozsahu, který shledaly, a sice s jednotným (společným) záměrem daným u každého z dílčích útoků tvrzeného pokračujícího trestného činu. Zde je namístě připomenout, že v případě, kdy je trestný čin porušení povinnosti při správě cizího majetku, popř. dříve porušování povinností při správě cizího majetku, spáchán v pokračování více dílčími útoky, je třeba, aby každým z nich naplňoval skutkovou podstatu téhož trestného činu, a to v zásadě všech jeho znaků (s výjimkou rozsahu činu, který může být naplněn až v souhrnu všemi dílčími útoky), přičemž pachatel od počátku musí být veden jednotným záměrem. Úmyslně zaviněné musejí být všechny dílčí útoky téhož pokračujícího trestného činu a úmysl se musí vztahovat nejen k jednání, ale i k následku, resp. účinku. Je sice možné, že škoda nikoli malá bude u pokračujícího trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku naplněna až v souhrnu, tedy při součtu všech škod způsobených dílčími útoky (srov. zejména rozhodnutí č. 22/1991 Sb. rozh. tr.), nicméně vždy u každého dílčího útoku alespoň část této škody musí být zaviněna úmyslně. Nebylo by možno do série dílčích útoků zahrnout takové, u nichž by škoda byla zcela zaviněna nejvýše z nedbalosti, popř. nebyla vůbec zaviněna (pak by totiž nebyla naplňována skutková podstata stejného trestného činu, ale nanejvýš jiného trestného činu, např. podle § 221 tr. zákoníku, pokud by byla škoda zaviněna ryze z nedbalosti). I z těchto důvodů nepostačí (jinak správné) obecné tvrzení soudů nižších stupňů, že ve vztahu ke škodě nikoli malé je zapotřebí úmyslné zavinění, zatímco ke škodě velkého rozsahu postačí nedbalost. V tomto ohledu je třeba se náležitě zabývat každým dílčím útokem, nakolik v konkrétním případě obviněný jednal i s úmyslem způsobit na spravovaném majetku škodu, či nikoli, protože tento závěr má vliv na to, zda takový dílčí útok může být zařazen mezi ostatní útoky, které jsou součástí téhož pokračujícího trestného činu. Navíc již od počátku, tj. od prvního dílčího útoku, musí být pachatel veden jedním a týmž záměrem, tedy musí už od počátku zamýšlet alespoň v nejhrubších rysech i další útoky, které (objektivně nahlíženo) se jeví jako postupné realizování tohoto jediného záměru (srov. rozhodnutí č. 3/1972-I. Sb. rozh. tr.). Přitom jednotný záměr musí již od prvního dílčího útoku směřovat ke způsobení nejméně škody nikoli malé, byť třeba až ve spojení s dalšími dílčími útoky téhož pokračujícího trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku.

55. Závěrům o úmyslném zavinění (není zřejmé v jaké formě) a navíc o společném záměru neodpovídají ani některé pasáže odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, v nichž soud zmiňoval „laxní“ přístup obviněného. Je též s podivem, že soudy nižších stupňů zcela odmítly, že by na úsudek

obviněného mohly mít vliv i jeho neformální konzultace se samosoudcem rozhodujícím v konkursním řízení, naopak taková komunikace je běžná, soudce může sdělit svůj názor především na výklad jím stanovených podmínek, není-li si jím konkursní správce jist. I tyto skutečnosti mohou mít pochopitelně vliv na představy obviněného, a tím i na skutkové závěry k jednotlivým složkám zavinění.

e) K námitkám nedostatečných skutkových zjištění

56. Námitky nedostatečných skutkových zjištění by samy o sobě nemohly naplnit uplatněný ani jiný dovolací důvod, ovšem ve spojitosti s dalšími zjištěnými pochybeními soudů nižších stupňů je třeba i k nim zaujmout stanovisko.

57. Dovolací soud totiž v návaznosti na zjištěné právní vady napadeného rozsudku (i jemu předcházejícího rozsudku soudu prvního stupně) musel dát obviněnému za pravdu, i pokud jde o námitky, že se soudy nižších stupňů řádně nevypořádaly se všemi skutečnostmi rozhodnými pro závěr, že spáchal trestný čin. Dovolací soud souhlasí především s argumentem obviněného, podle něhož soudy nižších stupňů neposuzovaly jednotlivé prodeje pozemků individuálně, jako dílčí útoky téhož tvrzeného pokračujícího trestného činu, ale paušálně, jak již bylo vytčeno shora.

58. Ostatně skutečnost, že již soud prvního stupně nevěnoval náležitou pozornost oddělenému posuzování jednotlivých útoků, dokládá i rozsah a struktura jeho rozsudku. Výroková část jeho rozsudku obsahující 44 různých kupních smluv (každá navíc zpravidla k více nemovitostem), tedy 44 dílčích útoků tvrzeného pokračujícího trestného činu, končí téměř ve dvou třetinách jeho celkového rozsahu, tedy na straně 41 z celkových 67 nečíslovaných stran, následuje reprodukce důkazních prostředků až do strany 58, kde teprve začínají vlastní hodnotící úvahy soudu končící celkově na straně 66, přitom se v této pasáži prolínají závěry právní vycházející převážně jen z citace zákonných ustanovení a závěry skutkové. Odůvodnění výroku o trestu končí na straně 62, kde značně neorganicky začíná pasáž, v níž se soud prvního stupně snažil vypořádat s obhajobou obviněného. Podobně je na tom i rozsudek odvolacího soudu, byť ten je již obsáhlejší a zahrnuje části věnované konkrétním dílčím útokům, jimiž byl obviněný uznán vinným, vlastní úvahy odvolacího soudu po rozsáhlé části obsahující výrok a naraci jsou obsaženy na stranách 88 až 109 jeho rozsudku.

59. Nedostatky ve skutkových zjištěních spatřuje dovolací soud především při stanovení škody a předpokladů pro úsudek o zavinění obviněného. Soudy nižších stupňů vycházely při určení výše škody ze znaleckého posudku ústavu I R A, spol. s r. o., odmítly se však zabývat obhajobou obviněného, který navrženými důkazy zpochybňoval správnost jeho závěrů. Soud prvního stupně byl konzistentní alespoň v tom směru, že nepochyboval o jediné položce v tomto znaleckém posudku. Naproti tomu odvolací soud u většiny položek (v podstatě v téměř 3/4 případů, neboli v 31 případech z celkových 44) sám pochybnosti měl, a proto též rozsudek soudu prvního stupně zrušil, přesto na základě téhož důkazního prostředku, který rozhodně neměl za nepochybný a bezvadný a který navíc ani neprovedl, sám obviněného uznal vinným v menším rozsahu případů (ve 13 z 44), ve zbytku pak věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. I on se důkazy předloženými obviněným odmítl zabývat. Nelze tak ani s ohledem na postoj odvolacího soudu dospět k závěru, že by důkazy předložené obviněným byly zjevně nadbytečné s odůvodněním, že skutkový stav byl bez důvodných pochybností prokázán důkazy jinými. Soudy nižších stupňů tak především nerespektovaly ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř., podle něhož jsou povinny postupovat tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Lze tak akceptovat výhrady obviněného týkající se porušení jeho práva na obhajobu ve smyslu čl. 36 a následujících Listiny základních práv a svobod a na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, pokud soudy bez zákonných důvodů neprovedly jím navržené důkazy a své skutkové závěry učinily na základě neúplně provedeného dokazování.

60. Obviněný podal návrh na doplnění dokazování v hlavním líčení dne 29. 10. 2012, a to listinnými důkazy v podobě srovnávacích kupních smluv k nemovitostem, které by mohly prokázat, že kupní ceny, za které předmětné pozemky prodal, odpovídaly tržním cenám obdobných nemovitostí v daném místě a čase a že znalecký posudek ústavu I R A, spol. s r. o., není tak bezchybný, jak tvrdil soud prvního stupně. Tento návrh soud prvního stupně zamítl s odůvodněním, že zcela uvěřil znaleckému posudku, který měl za bezchybný, neboť srovnání je v něm provedeno na stovkách stran a vycházelo ze stovek smluv ve vlastní databázi ústavu (str. 58). S tím souhlasil i odvolací soud a doplnil, že by takové důkazy mohl obviněný přinášet stále nové a dokazování by se neustále doplňovalo o srovnatelné prodeje, takže by se jednalo o nikdy nekončící proces (str. 88). Nejvyšší soud má však za to, že není možné tímto způsobem znemožnit jedinou obranu obviněnému, který chce poukázat na konkrétní nesrovnalosti ve stěžejním důkazním prostředku, jakým byl právě znalecký posudek ústavu I R A, spol. s r. o. Je zapotřebí se s takovou obranou obviněného vypořádat, navržené důkazy provést, konfrontovat je s provedeným znaleckým posudkem, popř. též nechat znalecký ústav se k těmto předloženým listinám vyjádřit, nakolik případně s ohledem na jejich vyznění by bylo namíste revidovat jejich vlastní závěry, v případě pochybností případně opatřit znalecký posudek nový (tzv. revizní). Ani samotná okolnost, že důkazní prostředky opatřil obviněný, není důvodem pro jejich odmítnutí (§ 89 odst. 2 tr. ř.).

V dalším řízení proto bude třeba se řádně zabývat i skutkovými okolnostmi majícími vliv na posouzení otázky zavinění obviněného ve vztahu k případně zjištěné škodě způsobené jeho protiprávním jednáním, popř. ve vztahu ke škodě jím zamýšlené.

61. Pro nedostatky skutkových zjištění, které se promítly do vadného právního hodnocení, je nyní předčasné vyslovovat jakékoliv závěry ohledně dalších námitek obviněného, které se týkaly nesprávné aplikace zásady ultima ratio a subsidiarity trestní represe. Obecně lze pouze připomenout potřebu respektovat již relativně bohatou judikaturu k této otázce, zejména stanoviskem trestního kolegia Nejvyššího soudu publikovaným pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr. (ze dne 30. 1. 2012, sp. zn. [Tjpn 301/2012](#)). Lze jen připomenout, že uplatnění trestní odpovědnosti a s ní spojených trestněprávních důsledků je pochopitelně možné i v případě, že trestný čin pachatele není dokonán, ale dospěje jen do stadia přípravy, je-li trestná, či pokusu. Na druhou stranu nelze zcela pominout ani případné důsledky, které má jednání osoby označené za pachatele trestného činu podle jiných právních odvětví.

62. Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší soud dal ve značné míře za pravdu obviněnému, pokud namítal nesprávné právní posouzení skutku odvolacím soudem, které nekoresponduje ani s odůvodněním rozsudku, jež navíc zřetelně vychází z chybné aplikace a výkladu mimotrestních právních norem. S ohledem na zkratkovitě a nedostatečně vyložení skutkových závěrů u jednotlivých dílčích útoků ovšem nemůže obstát ani rozsudek soudu prvního stupně. Pochybnosti vyvolávají především skutková zjištění nezbytná k posouzení platnosti jednotlivých smluv, resp. důvodů jejich neplatnosti, přičemž je třeba se vypořádat s tím, nakolik v každém konkrétním případě obviněný nerespektoval podmínky stanovené konkursním soudem při vyslovení souhlasu se zpeněžením majetku konkursní podstaty mimo dražbu. Je třeba se také jednotlivě zabývat tím, zda v tom daném případě obviněný jednal úmyslně a jeho úmysl se vztahoval i na způsobení škody, přičemž pozornost je třeba věnovat oběma složkám, na nichž je zavinění postaveno, anebo zda jednal pouze nedbale (pak popř. v jaké formě), laxně, bez náležité péče etc., a je pak na místě dovodit trestní odpovědnost za nedbalostní nevěrnou správu, či dokonce trestní neodpovědnost. Přitom není možné opomenout ani požadavky kladené na případné posouzení dílčích útoků jako jediného pokračujícího trestného činu (§ 89 odst. 3 tr. zákona, resp. § 116 tr. zákoníku), zejména jde-li o jednotný záměr, jenž musí být dán u každého dílčího útoku, a naplnění téže skutkové podstaty každým dílčím útokem téhož pokračujícího trestného činu.

63. Nejvyšší soud shledal napadený rozsudek odvolacího soudu v jeho odsuzující části vadným, stejně

jako jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích o vině i trestu. Na podkladě dovolání obviněného proto Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. 7 To 145/2013, a to jen v tom výroku, jímž bylo podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodnuto o vině obviněného M. B., jakož i ve výrocích o trestu a o náhradě škody. Nejvyšší soud však nerušil současně i předcházející rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 7. 11. 2012, sp. zn. 24 T 102/2011, neboť výrok odvolacího soudu o tom, že tento rozsudek se v celém rozsahu ruší, zůstal tímto usnesením nedotčen. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. Nejvyšší soud zrušil také všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušenou část rozsudku, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jejich zrušením, pozbyla podkladu. Jelikož zjištěná pochybení měla dílem svůj původ již v rozsudku Okresního soudu v Litoměřicích, přikázal Nejvyšší soud podle § 265l odst. 1 tr. ř. tomuto soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

64. Okresní soud v Litoměřicích zváží, nakolik a v jakém směru je třeba s ohledem na výše uvedené závěry doplnit dokazování. Při plném respektu k zásadám ovládajícím dokazování, jak plynou z právní úpravy a uznávané judikatury Nejvyššího i Ústavního soudu, zejména pokud jde o tzv. opomenuté důkazy, pak v součinnosti se stranami (zejména státním zástupcem jako veřejným žalobcem) učiní jasné skutkové závěry, které též promítne do formulace skutkové věty. Zjištěný skutek také řádně právně posoudí, přičemž jako předběžnou otázku nejprve vyřeší, zda, případně které, a z jakých důvodů jsou kupní smlouvy uzavřené obviněným stíženy absolutní neplatností. Svě úvahy následně promítne i do řešení otázek aplikace trestněprávních norem. Přijaté skutkové závěry vyplývající z řádného vyhodnocení provedených důkazů také přesvědčivě vyloží v odůvodnění svého rozhodnutí způsobem odpovídajícím ustanovení § 125 odst. 1 tr. ř. Především stručně vysvětlí, které skutečnosti vzal za prokázané, o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů, zejména pokud si vzájemně odporují. Z odůvodnění musí být též patrné, jak se soud vypořádal s obhajobou obviněného a jakými právními úvahami se řídil, když posuzoval prokázané skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona v otázce viny a trestu. K tomu je vhodné zachovat i jistou strukturu odůvodnění, z něhož musí být zřetelné části týkající se skutkových zjištění, hodnocení důkazů a právní kvalifikace skutku, resp. přesvědčivě zdůvodní případné další výroky mající ve výroku o vině svůj podklad (více k tomu srov. odbornou literaturu, např. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1690 a násl.; JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z. Rozhodnutí ve věcech trestních. 3. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 314 a násl.).